

Ittepäinen tamperelainen

Jo periaatteenkin vuoksi Pispalan poika Heikki-Pekka Miettinen julkaisee kuvitustaan ja sarjakuviaan lähinnä tamperelaisissa lehdissä. Miettisen tuotannon kirjo on kuitenkin pitkä ja monipuolinen: sarjakuvia, pilakuvia, kuvitusta, julisteita, mainosgrafiikkaa...

Ville Hänninen

Heikki-Pekka Miettinen istuu jo etukäteen odottamassa Telakassa, Tampereen tämän hetken trendikäimmässä kapakassa, kun saavun paikalle. Hän antoi minulle ohjeiksi etsiä "synkännäköistä pitkätukkaa, et varmasti erehdy". En totisesti.

rin unohtamaan sen täysin. Taustalla on kai se, että tykkään työntää vanhat työt pois tietoisuudesta, jotta uusille jää tilaa.

- Toisaalta jotkut arkistoivat vanhat työnsä hyvin tarkkaan, käyvät niitä läpi ja muodostavat identiteettiään ja omaa henkilöhistoriaansa niiden kautta. Mutta itse en ole riittävän tarkka ja kärsivällinen sellaiseen.

Ensimmäiset julkaistut sarjakuvansa Miettinen teki 60-luvulla Tampereen ylioppilaslehteen, Aviisiin. Hän teki sinne parin vuosikymmenen ajan kuvitusta, pilakuvia ja sarjakuvia. Lähdettyään Turkuun opiskelemaan 70-luvun alussa Miettinen tutustui undergroundiin ja kaupungin sen ajan kulttuuripiireihin.

- Sarjakuva nousi itsetietoiseksi kulttuurinlajiksi, kun rock'n'roll ja sarjakuvat viettivät yhteiseloja osana Turun uuden romantiikan aikakautta. Markku Into oli eräs niistä, jotka tutustuttivat minut tähän maailmaan.

- Kun palasin Tampereelle, mulle tuli vähän järkytyksenä sen ajan uhoava vasesmistolaisuus. Turussa se oli enemmän kulttuurivasemmistolaisuutta, 70-luvun puolivälin Tampere taas oli selaista ohjeellista jaanausta, mä en oikein koskaan sopeutunut siihen. Olin aitiopaikalla Aviisin kuvittajana näkemässä, mitä ylioppilaskunnassa tapahtuu, mutta koska en itse kuulunut siihen, olin onnellisen sivullinen.

Pahkeinen on Miettisen pitkäikäisin luomus, joka täyttää tänä vuonna huppeat 25 vuotta. Kuten kaikki hyvät sarjat, Pahkeinenkin syntyi puolivahingossa.

- Pahkeinen syntyi 1973, kun Aviisin deadline alkoi lähestyä. Se oli sitä leikkaa-ja-liimaa -aikaa, kun aseteltiin palstoja käsin vierekkäin. Yhden sivun alareunasta puuttui 220 millia tavaraa ja totesimme, että siihen ei menisi mikään muu kuin sarjakuva.

- Tein sitten idean puutteessa nopeasti sellaisen karrikoidun born-loserhahmon, jonka idea vietiin niin pitkälle kuin mahdollista. Luulin sitä yhden kerran jutuksi ja olin jo heittänyt sen pois mielestä, mutta kun seuraavan kerran menin Aviisiin toimitukseen, päätoimittaja vaati lisää Pahkeista!

- On aina käynyt niin, että jos vasiten käytän kaiken rutiinini ja ammattitaitoni ja kehittämällä kehitän jonkin strippisarjan, suunnittelen sille viitekehukset ja hahmot, niin viitsin tehdä sitä 4-5 strippiä eikä kukaan jää sitä kaipaamaan.

Aviisin ja Tampereen ylioppilaskunnan kautta Miettinen tutustui myös 80-luvun alussa Pahkasika-lehden toimistunkuntaan.

- Herrat Paretskoi, Heikkilä ja Ruusuvoori olivat kaikki tiedotusopin opiskelijoita, aktiivisia ainejärjestössä ja Aviisin avustajia. Paretskoilta jäi sitten kerran Pahkiksesta jokunen sivu auki ja siihen läimäistiin Aviisissa julkaistuja Pahkeisia.

Ja loppu on historiaa. Pahkeinen on pysynyt sitkeästi Pahkasian sivuilla tähän päivään asti. Pahkasian väen aloitteesta julkaistiin myös tähän asti ainoa Pahkeinen-albumi vuonna 1983. Se koottiin vanhoista Pahkeinen-stripeistä eräänlaiseksi käyntikortiksi Fanzine Oy:lle, tarkoituksena julkaista

Vuonna 1951 syntynyt Miettinen on syntyperäinen tamperelainen. Hän on asunut kaupungissa koko ikänsä lukuun ottamatta 70-luvun alun "syrjähyppyä" Turkuun, jossa hän opiskeli kirjallisuutta. Tunnetuimmat Miettisen sarjat ovat antisankari Pahkeinen ja kaikkien kunnan koululaisten esikuva, Miihkali. Lisäksi Miettisen kynästä on lähtenyt niin poliittisia pilapiirroksia ja kuvitusta Tilt-nimimerkillä kuin Pahkeisen juopottelevan kirjailijakoiran, Holopaisen seikkailuja. Hän ei kuitenkaan muista, milloin alkoi piirtää - kuten ei mennyttä muutenkaan kuin rajallisessa määrin.

- Mulla on hämähä muistikuva jostain lukioaikaisista raapustuksistani, mutta nekin olen pyrkinyt aktiivisesti työntämään mielestä pois. Teen niin yleensäkin: kun jotain on julkaistu, py-

Pahkasika-albumisarjassa myöhemmin muita juttuja - kuten klassiset Savo-Karjalan ja Lapin matkaoppaat.

- Nyt Pahkeisen 25-vuotisjuhlien kunniaksi on tulossa Banana Pressiltä albumi, enimmäkseen vanhaa tavaraa ja myös jotain uusia. Albumi ilmestyy kuitenkin vasta ensi vuoden puolella. (Banana Pressin Paretskoin mukaan "albumi on ollut tekeillä vuodesta 1991 alkaen. Silloin Miettinen oli jo tekemässä kantta valmiiksi. Hän kuitenkin lähti viikonlopuksi Varkauteen ja lupasi tehdä kannen maanantaiksi. Ja sillä tiellä se on vieläkin...")

- Siinä Pahkeinen muun muassa miettii, että jos ihmisellä olisi kuusi sormeä, miten se vaikuttaisi juhlapäiviin. Vietettäisiinkö esimerkiksi 24- ja 30-vuotisjuhlapäiviä ja olisiko meillä käytössä 12 -luku-järjestelmä?

Miettinen on sarjakuvantekijänä undergroundin hengenheimolaisia; Crumb, Deitch ja kumppanit ovat hänelle hyvin tuttuja. Miettiselle on aina ollut hyvin luontevaa tehdä nimenomaan sarjakuvia.

- Sarjakuvan tekeminen on mulle eräänlaista puheen jatketta. Se on osa jatkuvaa keskustelua, ja musta se on sarjakuvan ominaispiirre. Strippisarjakuvaa vois myös verrata sen tiivyyden ja tiettyjen tarkkojen sääntöjen pohjalta tanka- ja haikurunoihin. Tai japanilaiseen kalligrafiaan. Kun sen säännöt on sisäistänyt, voi lähteä tietyissä rajoissa myös muuntelemaan niitä ja syntyy automaattisesti tiettyjä finessejä. Kun sarjakuvassa on tietty jatkuvuus ja sen maailmaa ei tarvitse enää selittää, sen konventioita on mahdollista rikkoa ja niillä voi leikitellä.

- Mutta nykyisin sarjakuva on monipuolistunut, kehittynyt ja laajentunut niin moneen suuntaan, että mille tahansa väitteelle sarjakuvasta löytyy vastargumentti. Olen syvästi kiintynyt sarjakuvan kirjavan olemukseen, siihen

että sillä voi sanoa mitä tahansa.

Miettinen on töissään aina uudestaan osoittanut kiinnostuksensa juuri arkipäivään ja sen pieniin asioihin.

- Mua on aina kiinnostanut trivia, marginaaliasiat. Ja kaikenlaiset parodiat, niin kuvalliset kuin kielelliset ovat aina kiehtoneet ja yhä edelleenkin kiehtovat.

- Mulla oli itse asiassa alunperin suuri sanoma ihmiskunnalle, mutta se oli ehkä sen verran selkiytymätön, että mulle oli helpointa tehdä vinjettejä, tuokiopaloja sarjakuvan kautta.

Miettisen tyyli on totisesti vahvasti kieleen sidoksissa: hän tykkää leikitellä kielen nyansseilla ja eri tilanteilla. Melko staattinen kuvitustyyli vain vahvistaa huumorin kielellisyyttä.

- Niin, jopa liian kanssa. Mulla on suunnitelmissa hommata takaisin piirustuksellisia valmiuksia. Piirtäminen kun ei ole mitään pyörällä ajoa, sitä pitää jatkuvasti harjoitella.

- Mutta en kiistä sitä, että verbaalinen ilottelu ja sanaleikit ovat osa mun tyyliäni. Takavuosina Angoulemen festareille lähetettiin suomalaisten sarjakuvien näyttely ja Pahkeisia kääännettiin ranskaksi. Silloin hämmästyin, miten kummallisilta ne tuntuivat ja miten vahvasti mun työt on sidoksissa suomen kieleen ja kulttuuriin.

- Niissä näkyy kuitenkin myös eurooppalainen kulttuuriperimä. Tietty postmoderni itseironia ja monitasoisuus ovat Pahkeiselle ja yleensäkin eurooppalaiselle sivistykselle ominaisia.

Ajatus "Tampereen koulukunnasta", joukosta samanhenkisiä ja samalla tavalla ajattelevia tekijöitä - Pauli Heikkilä, Juho Juntunen ja Miettinen itse - saa Miettiseltä kannatusta. Kaikki ovat tyyliään erilaisia mutta myös omalla tavallaan samanlaisia.

- Niin, meille on yhteistä toisaalta tietty ironinen, monitasoinen ajattelu, toisaalta perinnetietoisuus. Ja tarkoitan nimenomaan kielellisten perinteiden kunnioittamista ja niillä leikitelyä. Ja se ihastus triviaan! Pauli Heikkilä esimerkiksi yhdistää sarjoissaan valtavan määrän rock- ja elokuvatietoutta, kutoo yksityiskohdat niin, että kokonaisuus ei katoa hetkeksikään.

- Toisaalta meidän "koulukuntaamme" kuuluu myös ulkojäseniä. Valitettavasti Nyrok Cityn tekijä Mauri Kunnas on Vammalasta ja Aki Kaurismäki Helsingistä. Mutta jotain samaa heissäkin on.

"Viisto", nyrjähtäneen humoristinen asenne maailmaan kenties? Totuuden nimessä, Miettinen on kuitenkin jäänyt vaikkapa em. tekijöihin nähden pahasti julkisuuden katvealueelle, poikkeuksena Pahkeisesta vuonna 1989 annettu strippi-Lempi.

- Hm, nyt mä oon hämillään. Tosin en kyllä tippaakaan kaipaakaan huomiota. Tunnen ihmisiä, jotka ovat todella kuuluisia, eikä se aina ole lystiä. Mä luulin, että sulla olis valmis litania kysymyksiä, mitä sä pudottelisit mulle, tyyliin "miksi sä vaivaudut?", "mikset sä jo lopeta" ja "miksi sä et anna tilaa nuoremmillesi?"

No, miksi sä et anna tilaa nuoremmillesi?

- Koska mä oon ittepäinen! Ja en ole koskaan halunnut tehdä sitä, mitä tuolla jossain kutsutaan taiteeksi. Mulla ei ole minkäänlaista tarvetta veistää graniitista kivipötkelöä, allegorista dokumenttia nimeltä "Toivo". Vaikka voisinhan mä tietysti muovilla paperimassaa, kehitellä siitä jotain omalaatuisia...

